

İSTANBUL
GELİŞİM
ÜNİVERSİTESİ

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I

TÜRK İNKILABINI HAZIRLAYAN SEBEPLER
[OSMANLI DEVLETİ'NİN YIKILIŞI DIŞ SEBEPLER (XVII.–XIX. YÜZYIL)]

HAFTA 2

Doç. Dr. Ercan KARAKOÇ

Osmanlı İmparatorluğu'nu Çöküşe Götüren Bazı Başlıklar

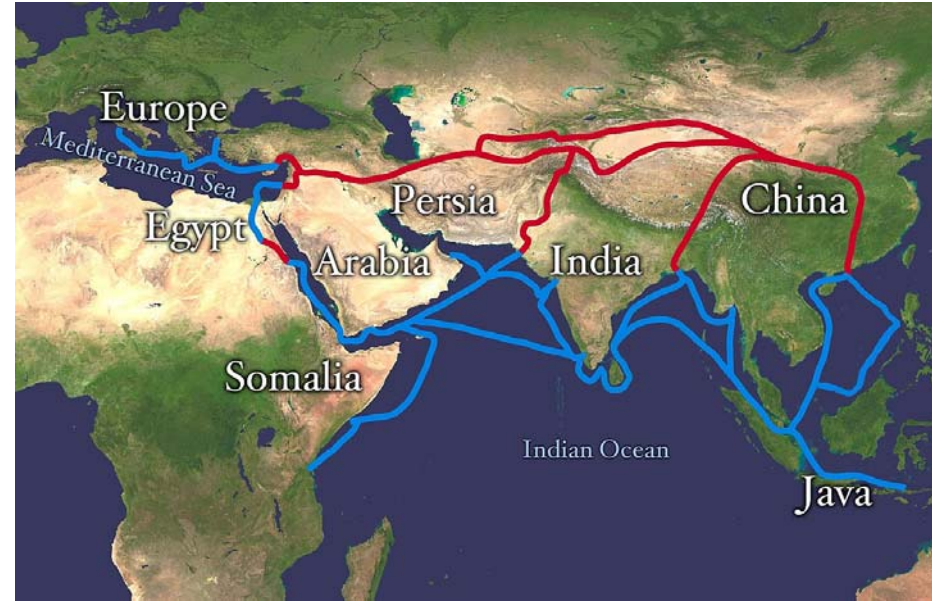
- Coğrafi Keşifler
- Kapitülasyonlar (Ekonomik imtiyazlar, ayrıcalıklar)
- Rönesans ve Reform Hareketleri
- Sanayi İnkılabı
- Fransız İnkılâbı

Bir İspanyol Kalyonu

Coğrafi Keşifler 15 ve 16. Yüzyıllar

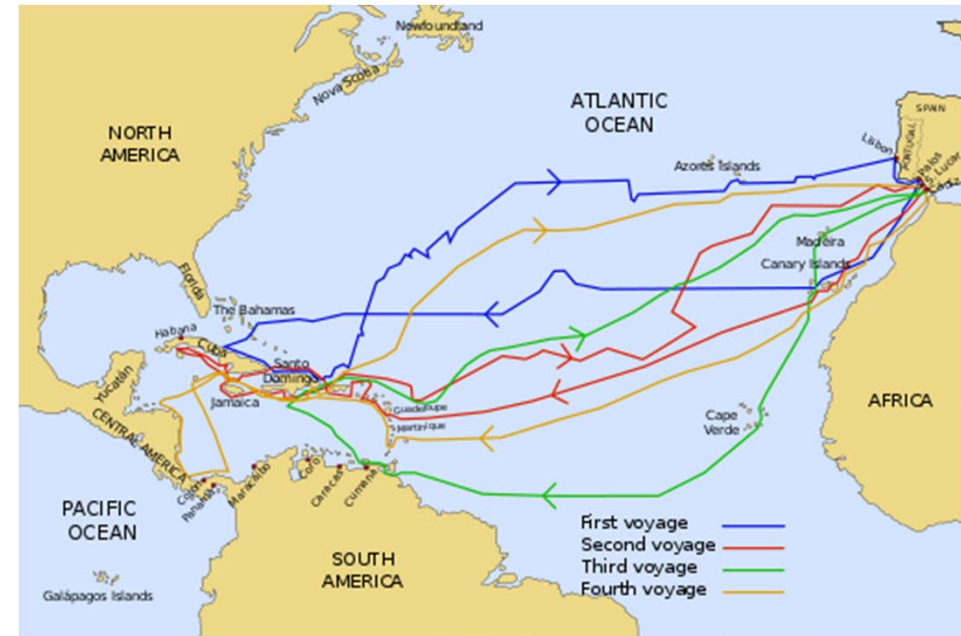
- Türkler ve Müslümanların elinde
 - İpek ve Baharat yolları
- Doğu zenginliklerine ulaşma arzusu
 - Marko Polo (1271-1295)
 - Haçlı Seferleri
- Pusula
- Gemicilik
 - Cesur gemiciler

İpek Yolu (kırmızı) ve Baharat Yolu (mavi)

Bazı Önemli Keşifler

- Bartelmi Diaz, Ümit Burnu, 1487
 - Portekiz
- Vasko de Gama, Ümit Burnunu geçerek Hindistan'a ulaştı, 1498
 - Portekiz
 - Portekizlilerle mücadele, Hint Seferleri
- Kristof Kolomb, Amerika, 1492
 - İspanya
 - Küba ve Bahama adaları (Hindistan sanıyor)
 - Ameriko Vespuçi, 1507, Amerika
- Ferdinand Macellan, Macellan Boğazı, Pasifik Okyanus, Filipinler (1521), Del Kano, 1519-1522.
 - Portekiz

Christopher Columbus'un seyahatleri

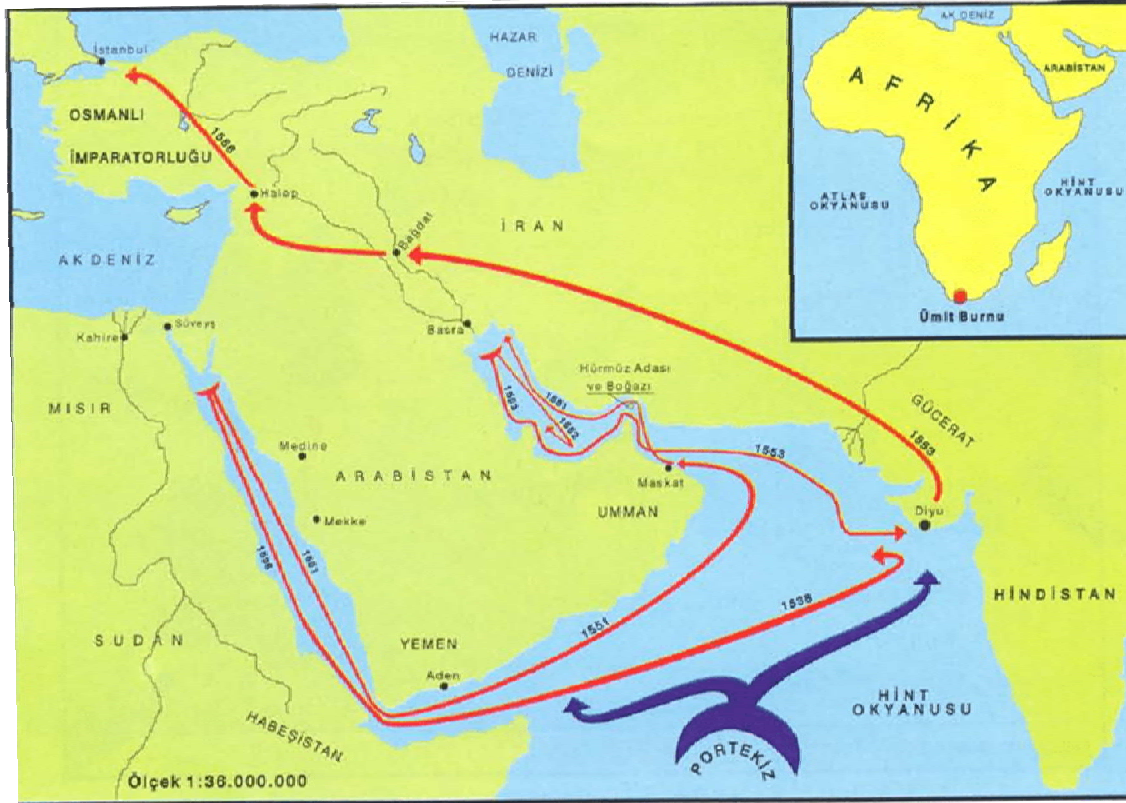

Columbus yeni seferi için İspanya kralı ve kraliçesinden destek talep ederken.

Keşiflerin Sonuçları

- Ekonomik:
 - Baharat ve İpek yolları
 - Akdemiz limanları
 - Atlas okyanusu limanları
 - Avrupa zenginleşti
 - Toprak zenginlik ölçütü olmaktan çıktı, altın ve gümüş yerini aldı
 - Ticaretle uğraşan burjuva sınıfı ortaya çıktı.
 - Hayat standartları yükseldi ve Rönesans hareketi başladı

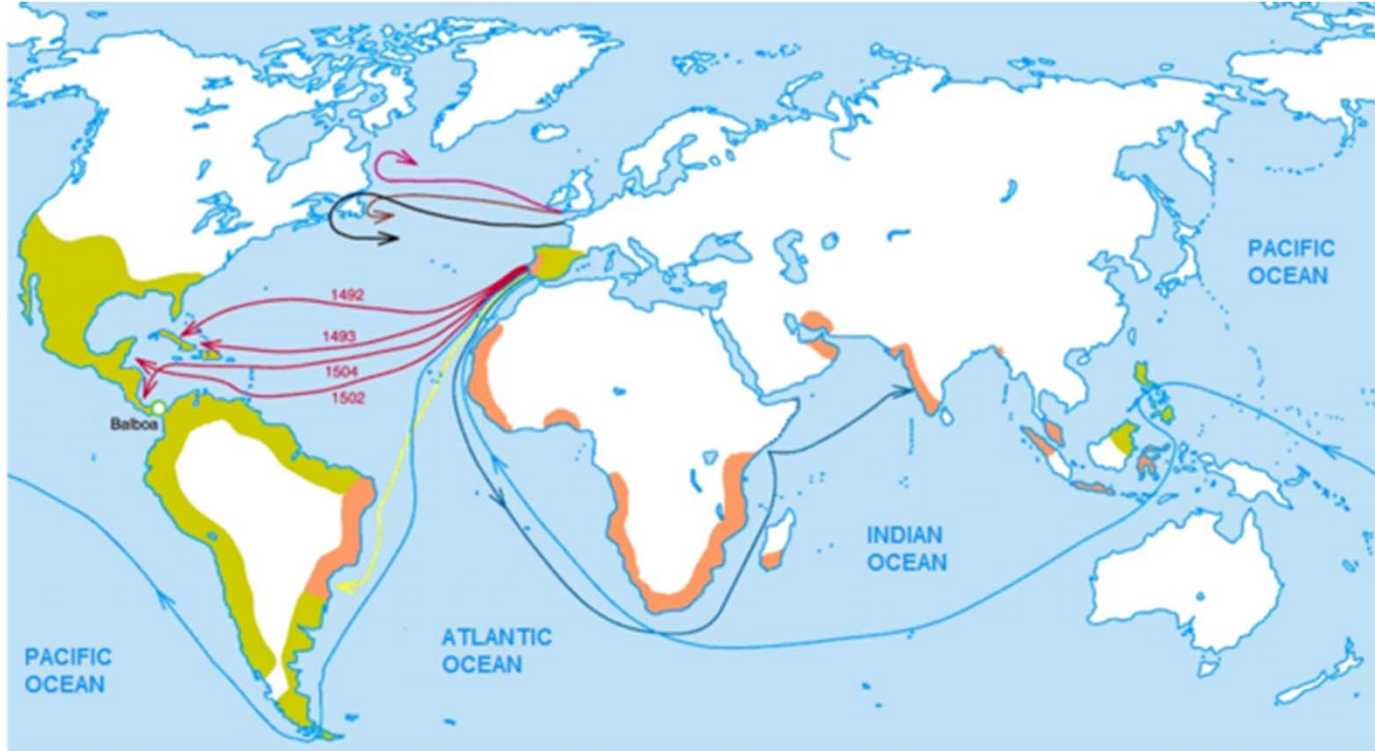

KANUNÎ SULTAN SÜLEYMAN VE HİNT DENİZ SEFERLERİ

- Siyasi:
 - Sömürge imparatorlukları
 - İspanya ve Portekiz
 - Osmanlı Devleti zayıfladı
- Sosyal:
 - Avrupa'dan yeni yerlere göçler oldu.
 - Avrupa kültür ve medeniyetinin yayılmasına imkan sağladı
- Dini:
 - Hıristiyanlık yayıldı.
 - Dünya yuvarlak,
 - Dine inanç sarsıldı
- Bilimsel:
 - Yeni kültürler, ırklar ve canlılar öğrenildi.
 - Aztek, Maya
 - Kızılderililer, Aborjinler

- Spain and possessions
- Portugal and possessions
- Columbus
- G. Caboto
- S. Caboto
- Cartier
- Cabral
- de Gama
- Magellan
- Balboa

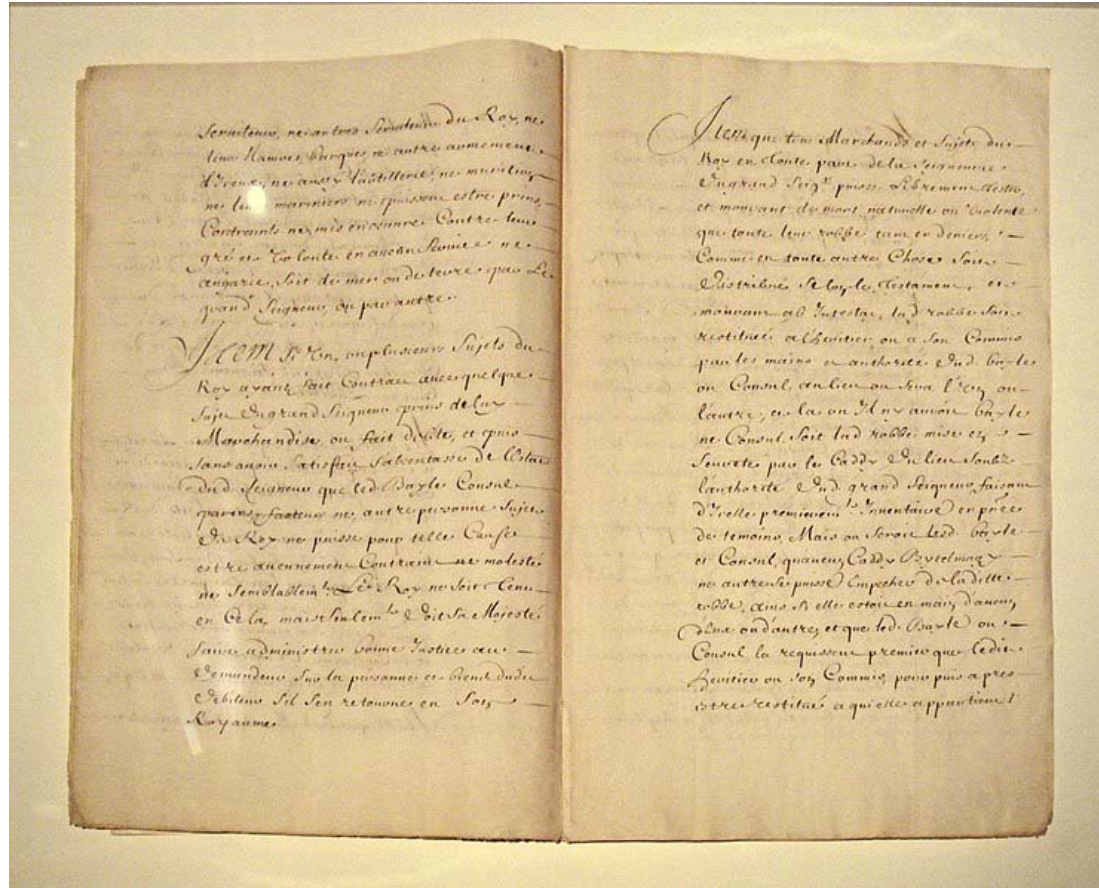
Coğrafi Keşifler

Kapitülasyonlar

- Kapitülasyon
 - İmtiyaz
 - Ayrıcalık
- Venediklilere (1454)
 - Fatih Sultan Mehmet
- Fransızlara (1535, 1673, 1740)
 - Kanuni Sultan Süleyman
- İngiltere (1579, 1675, 1809)
- Rusya (1711, 1783)
- Amerika (1830)
- Osmanlı toprakları Avrupa'nın açık pazarı haline geliyor.

Lozan'da Türk delegeleri, 24 Temmuz 1923

Ortaçağ'da Avrupa

- Skolastik düşünce
- Katolik Kilisesi ve Papalık (dini ve siyasi güç)
 - Her şeyi dine göre açıklama
 - Akli geri plana bırakma
 - Kilisenin yoğun bir gücü ve denetimi var.
 - Eğitim (kilise)
 - Hukuk (kilise)
 - Endüljans, günay çıkarma, Af Belgesi
 - Aforoz etme
 - Engizisyon, Galileo
 - Pozitif bilim ve teknolojiye geri bir Avrupa

Galileo Engizisyonunda yargılanırken

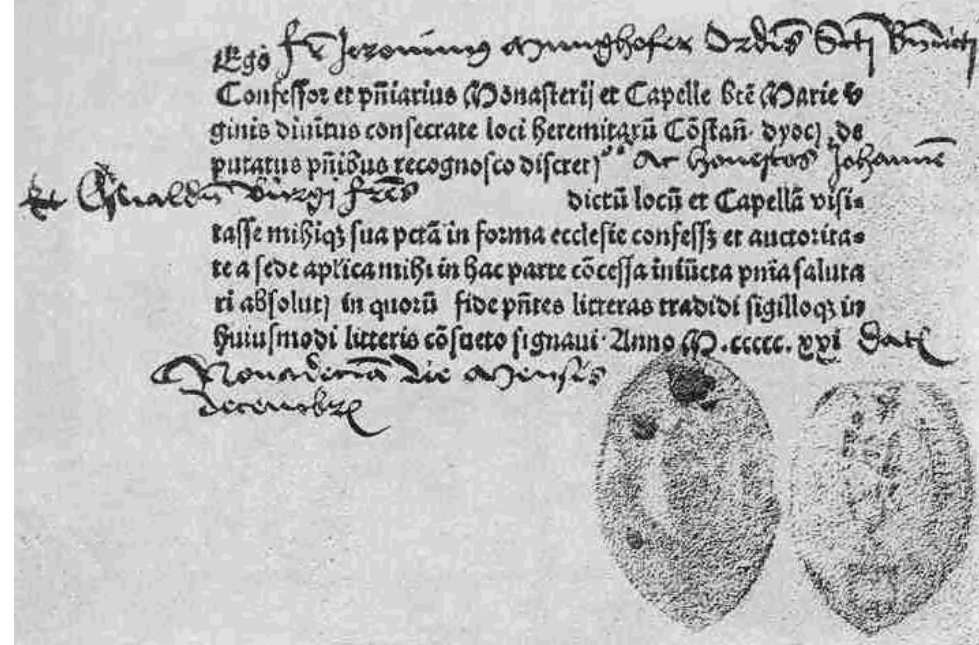

Rönesans

- Yeniden doğuş
- Hümanizm
- Ortaçağ'da bilim ve edebiyat dili olan Latince yerine ulusal diller gelişti.
- Yunan ve Latin eserler
- İslam eserler
 - İspanya'daki Müslümanlar vasıtasıyla
- Mesenler (yeni burjuva sınıfı)
- Matbaa
- Edebiyat, güzel sanatlar ve bilim alanlarında gelişmeler
- Skolastik düşünce yıkıldı
- Serbest düşünce ortamı oluştu
 - Bilim ve sanatta ilerleme
- Deney ve gözlem
 - Pozitif bilimlerde ilerleme
 - Sanayinin gelişmesine ortam hazırlayacak
- Kilise eleştirildi
 - Reform hareketi başladı
- Soylularla halk arasında çatışmalar arttı.
- Din adamları bürokrasiden adım adım uzaklaştırıldı.
- Bürokratlar ortaya çıktı.
- Reform, Aydınlanma Çağı ve Sanayi İnkılabı gibi gelişmelere zemin hazırladı.

Pope Gregory VII
excommunicating Emperor Henry IV

1521 tarihli bir endüljans belgesi

- İtalya
 - Leonado da Vinci
 - Michelangelo
 - Rafael
- Almanya
 - Luther
 - Erasmus
 - İncili Almancaya çevirdi
 - Reform'un öncüleri oldular.
- İngiltere
 - Shakespeare
- Fransa
 - Montaigne

William Shakespeare (1564-1616)

Raphael (1483-1520)

Reform

- Katolik kilisesinin bozulması
- İncil'in ulusal dillere çevrilmesi
- Matbaanın yaygınlaşması
 - Okuma-yazma oranının artması
 - Katolik mezhebinin sorgulanması
 - Özgür düşüncenin yayılması
 - Hıristiyanlar arasında yenilik fikirleri yayıldı
- Kilisenin çok ama çok zenginleşmesi
 - Endüljansın sorgulanması
- Reform hareketlerinin başladığı Almanya'da siyasi birlik yoktu
 - Dolayısıyla alman prensler yenilik isteyenleri destekledi.
- Avrupa'da mezhep birliği bozuldu
 - Protestanlık, Kalvenizm, Anglikanizm
 - Mezhep çatışmaları başladı
- Din adamları ve Katolik kilisesi eski itibarını kaybetti
- Katolik kalan ülkelerde, yeni mezheplerin gelişmesini önlemek amacıyla engizisyon mahkemeleri kuruldu.
- Protestanlığın olduğu yerlerde eğitim-öğretim kiliseden ayıldı
 - Böylece laik eğitim başladı
- Katolik kilisesinden ayrılan ülkelerde kilisenin mal varlığına el konuldu
- Kilisenin etkisinin azalmasıyla, kültürel ve bilimsel gelişmeler daha serbest oldu.

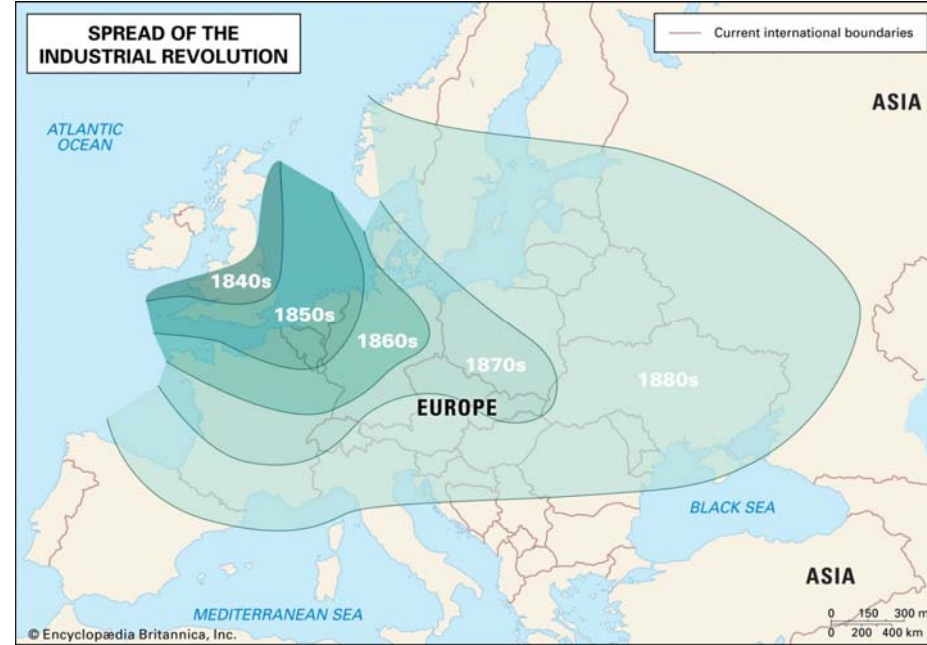
Erasmus (1466-1536)

Martin Luther (1483-1546)

Sanayi İnkılâbı

- İnsan gücünün yerini makine gücü aldı.
- İngiltere’de başladı
- Avrupa devletleri hızla sanayileşti.
 - Dünyada güç dengeleri değişti.
 - Avrupa devletleri dünyada söz sahibi olmaya başladılar.
 - Büyük sermayeli şirketler kurulmaya başlandı.
 - Bankacılık sistemi gelişti

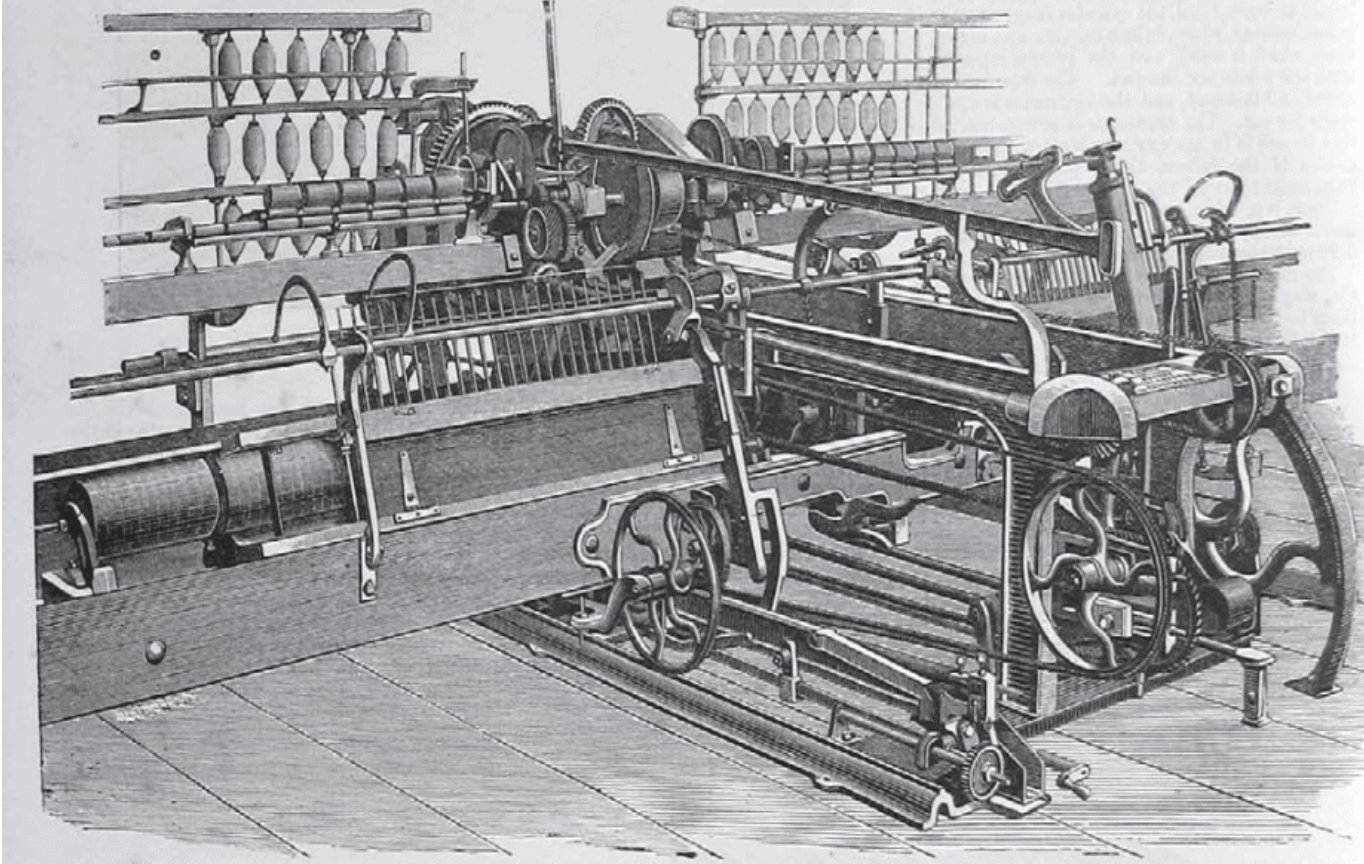

Sanayi Devrimi'nin başlangıcı ve yayılması

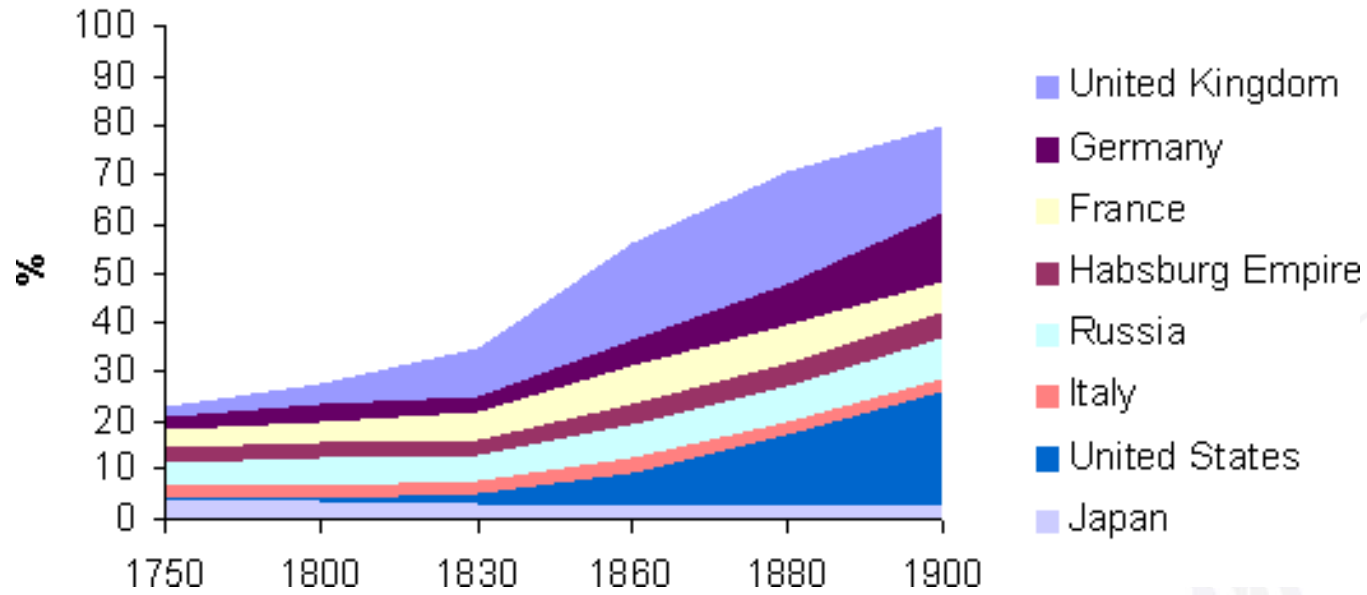
Sanayi İnkılabının Osmanlı Devleti'ne Etkileri

- Batı'dan ucuz mallar geldi.
 - Rekabetten yoksun küçük el tezgahları ve atölyeler kapandı.
 - İşsizlik arttı.
 - İthalat artınca, dış ticaret dengesi bozuldu
 - Batıya bağımlılık arttı.
 - Osmanlı zengin kaynakları ve geniş pazar imkanı nedeniyle Batılı devletlerin açık hedefi haline geldi.
 - Avrupa'nın hasta adamı

Samuel Crompton'un icat ettiği iplik dokuma tezgahı

Relative Share of World Manufacturing Output, 1750-1900

Dünya Üretim Çıktılarının Nispi, Göreceli Payı
1750-1900- İngiltere açık ara önde

Fransız İnkılabı

• Siyasi Sebepler

- Asillerin ve din adamlarının (ruhban sınıfı) çıkarları
- Kralların sınırsız güç ve yetkileri
 - Halka baskıları
- Halkın ve Burjuvanın yönetimde sözünün olmaması

• Ekonomik Nedenler

- İsraf ve gösteriş
- Yedi Yıl Savaşları (1756-1763)
- Amerika bağımsızlık mücadelesi (1775-1783) yardımları
- Ve halktan alınan ağır vergiler.

Fransız İnkılabı

• Sosyal Nedenler

- Eşitliğin olmadığı sosyal sınıflar
 - Her türlü hakları olan Zenginler
 - Asiller ve din adamları
 - Hakları göz ardı edilen Fakirler
 - Burjuva ve halk
- Burjuva ve köylülerin bilinçlenmesi ve talepleri

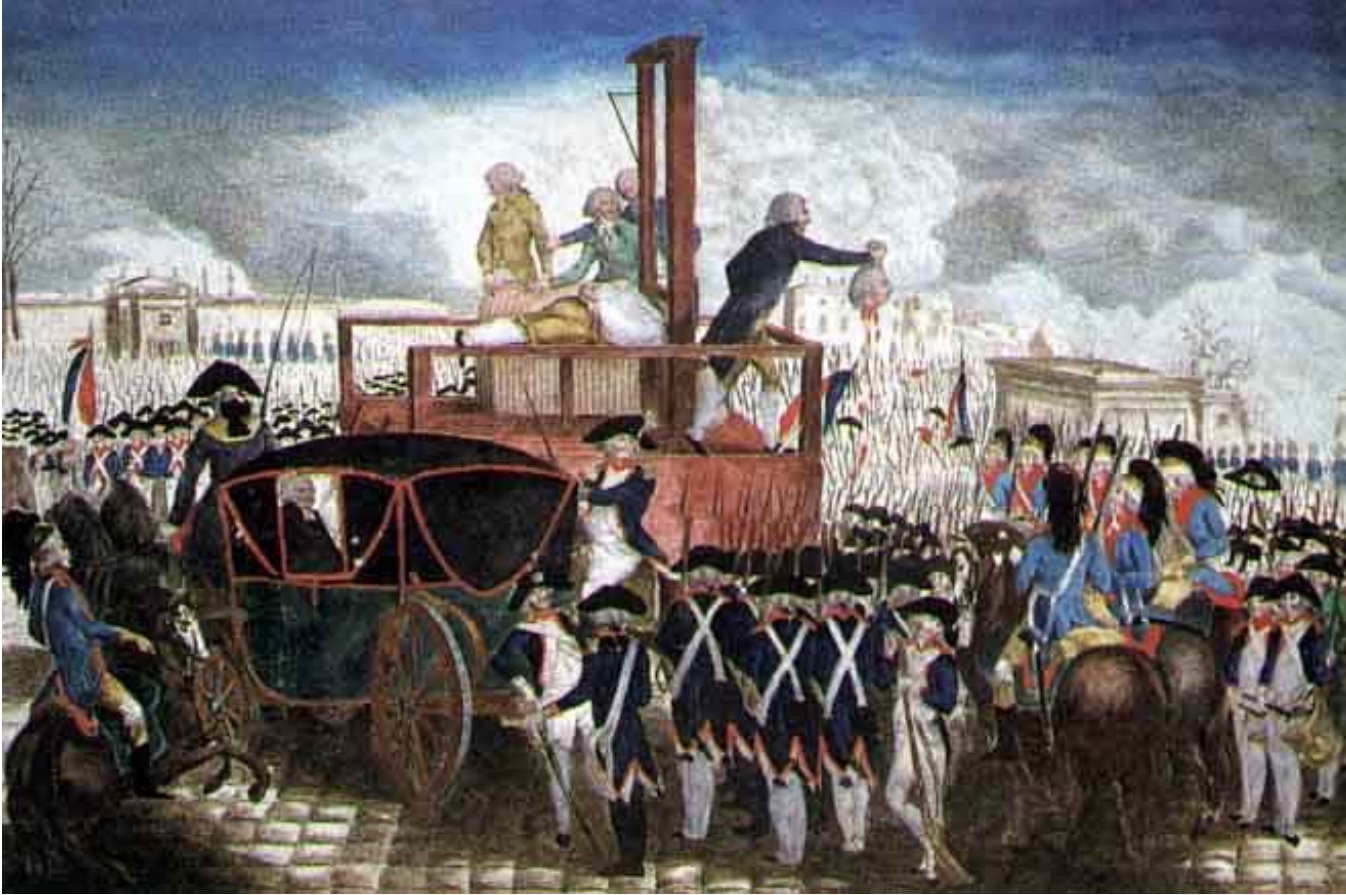
• Fikri Nedenler

- İngiltere ve Amerika'daki
 - Demokratik gelişmeler
- Aydınlanmacı düşünürlerin yazdıkları
 - Demokrasi,
 - Eşitlik,
 - Özgürlük

Fransız İnkılabının Sonuçları

- İnsan hakları,
- Demokrasi,
- Eşitlik,
- Özgürlük ve
- Milliyetçilik
 - Tüm dünyada yaygınlaşmıştır.
- Fransa'da mutlakiyet sona ermiştir.
 - Cumhuriyet
- Vatandaşlar
 - Eşitlik ilkesi
- Millet egemenliği fikri yaygınlaşmıştır.
- İmparatorluklar
 - Çok uluslu
 - İsyanlar ve bağımsızlık mücadeleleri
 - Milli devletler
- Yakınçağ'ın başlangıcı.

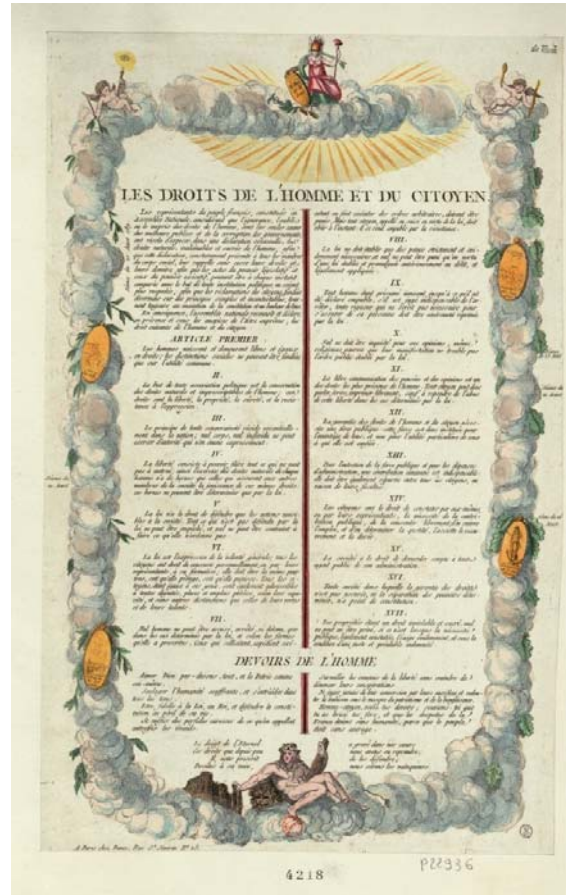
İhtilal neticesinde Fransa Kralı 16. Lui'nin giyotinle idamı.

İnsan ve Vatandaşlık Hakları Bildirisi

- Her insan doğuştan hürdür ve eşittir.
- Vazgeçilmez hakları vardır.
- Devlet gücü millete ait olmalıdır.
- Sadece milletin seçtiği temsilcilerin yönetme hakkı vardır.
- Millet de bu temsilcileri denetleyebilir.
 - Yani hiç kimsenin, grubun ayrımcılığı yoktur.
 - Millet egemenliği benimsenmiştir.

İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi

İnkılabın Osmanlı İmparatorluğu'na Etkileri

- Olumlu Etkileri
 - İnsan hakları, demokrasi, eşitlik, özgürlük ve milliyetçilik kavramları Osmanlı'yı da etkiledi
 - Dolayısıyla yenilik hareketleri hızlanmıştır.
 - Tanzimat ve Islahat Fermanları ilan edildi. Bilahare
 - Meşrutiyet ilan edilerek parlamenter yönetime geçildi.
- Olumsuz Etkileri
 - Çok uluslu olması nedeniyle
 - Milliyetçilik akımının da etkisiyle
 - Sık sık bağımsızlık ayaklanmaları oldu ve
 - İmparatorluk dağıldı.

Fransız İhtilali'nin Avrupa ve Dünya Ülkelerine Etkileri

- Milliyetçilik, eşitlik, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi fikirlerin
 - Önem kazandı ve yayıldı
 - Mutlakiyetler, krallıklar yıkıldı.
 - Zamanla ulus devletler ortaya çıktı.
- Avusturya, Prusya, İngiltere ve İspanya bu fikirlerin yayılmasını önlemek için Fransa'ya savaş açtılar.
- İhtilal Savaşları (1793-1815) adı verilen bu mücadele Fransa'nın Waterloo'da yenilmesiyle son buldu ve Avrupa'nın bozulan dengelerini yeniden sağlamak için Viyana Kongresi toplandı (1815).

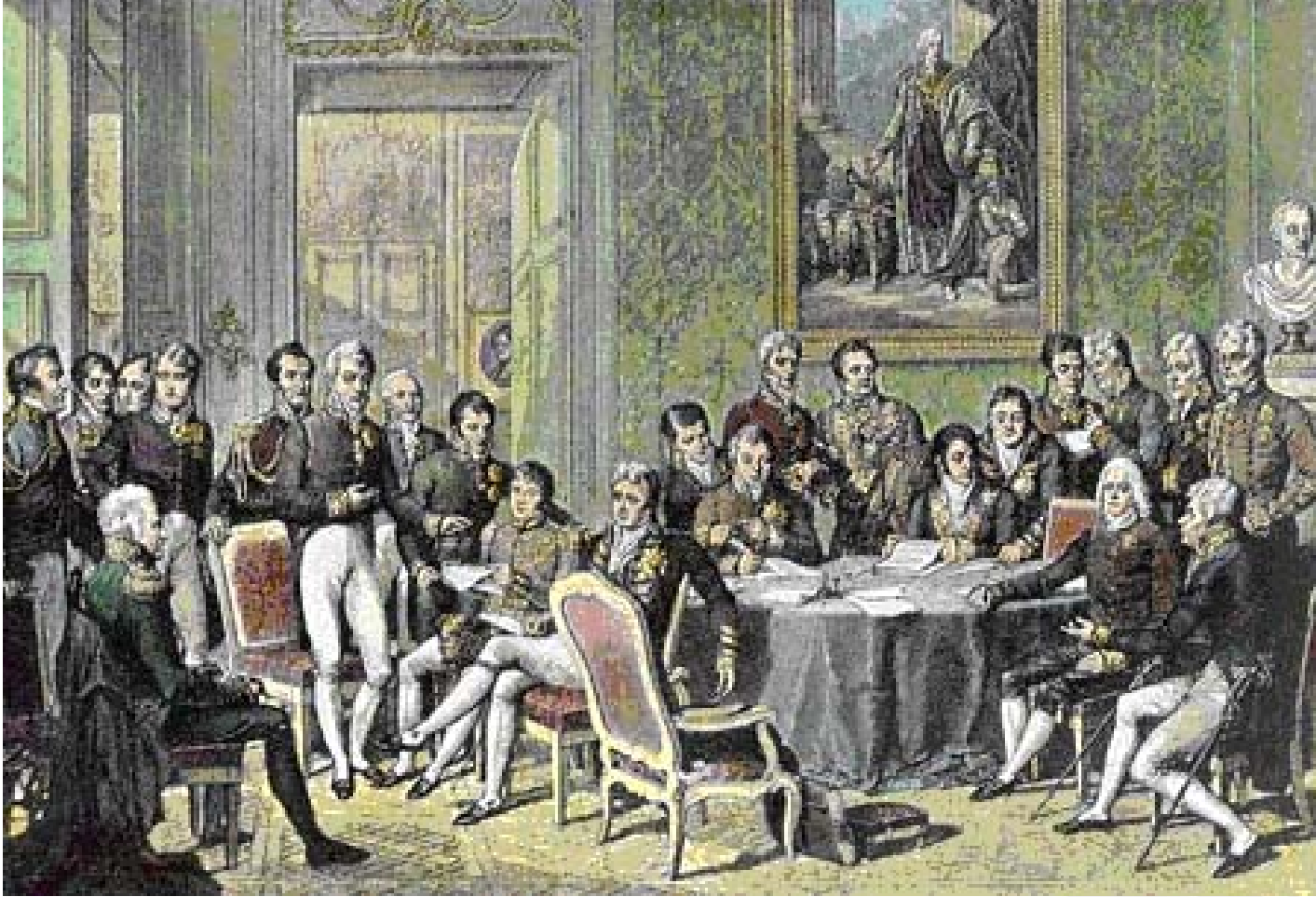
Ottoman Empire 1830

Viyana Kongresi-1815

- Fransız İhtilali Savaşlarının sonuçlarını değerlendirmek ve siyasi dengeleri yeniden sağlamak için
 - Avrupa devletleri Avusturya Arşidükü Meternich (Meternik) başkanlığında
 - Kongre topladılar ve
 - Meternik sistemi oluşturuldu.
 - Osmanlı bu kongreye katılmadı
 - Avrupa'da bir ayaklanma çıkarsa ayaklanmaları bastırmak için devletler birlikte hareket edecekti.
 - Ancak aldıkları bu kararlar Osmanlı Devleti'nde çıkan Yunan ayaklanmalarını bastırmak için uygulanmağı gibi
 - İngiltere, Fransa ve Rusya, Yunan isyanına destek vermesi sonucu Osmanlı Devleti'ne uygulanan çifte standardı ortaya koyar.
 - Navarin Baskını-1827
 - Meternik Sistemi Fransız İnkılabı'nın yaydığı fikirleri engelleyememiştir.
 - 1830 ve 1848 ihtilalleri görüldü.

Liberalizm:

Bireylerin ifade özgürlüğüne sahip olmasını; din, devlet ve kurumların gücünün sınırlandırılmasını, düşüncelerin serbest bir şekilde ifade edilmesini, özel teşebbüse imkan sağlanmasını ileri süren hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir devlet modeli ve toplumsal hayat düzenini amaçlayan bir düşünce akımıdır.

Sosyalizm:

Sömüren sınıf ya da sınıflar tasfiye edilerek, insanın insan tarafından istismar edilmesinin engelleyebilmek ve toplumda fertler arasında karşılıklı bir iş birliği ve yardımlaşmayı kurmayı amaçlayan sistemdir.

